

FUTBOL DARSLARIDA MOTIVATSION METODLARNING SAMARADORLIGI
OSHIRISH

Jizzax politexnika instituti “Jismoniy tarbiya” kafedrasida

Assistent Haydarov Sarvar Baxtiyorovich

Annotatsiya

Futbol darslarida motivatsion metodlardan foydalanishning pedagogik va psixologik ahamiyati tahlil qilinadi. Yosh futbolchilarning mashg‘ulotlarga bo‘lgan qiziqishini oshirish, ularning jismoniy hamda texnik tayyorgarligini takomillashtirishda motivatsion yondashuvlarning samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot davomida rag‘batlantirish, interaktiv o‘yinlar, individual yondashuv va musobaqa metodlarining ta‘siri o‘rganildi. Natijalar futbol mashg‘ulotlarida motivatsion metodlardan muntazam foydalanish o‘quvchilarning faolligi, intizomi va sport natijalarini oshirishini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar

futbol, motivatsiya, pedagogik metodlar, sport mashg‘ulotlari, yosh futbolchilar, rag‘batlantirish, interaktiv metodlar.

Kirish. Bugungi kunda futbol sport turi nafaqat jismoniy rivojlanish vositasi, balki yoshlarni ijtimoiy va ma‘naviy jihatdan tarbiyalashning muhim omili sifatida ham qaralmoqda. Futbol darslarining samaradorligi ko‘p jihatdan o‘quvchilarning mashg‘ulotlarga bo‘lgan motivatsiyasiga bog‘liqdir. Motivatsiya sport faoliyatining asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo‘lib, u sportchining mashg‘ulotlarga qiziqishi, maqsad sari intilishi va natijaga erishishida muhim rol o‘ynaydi.

Ayniqsa, umumta‘lim maktablari va sport maktablarida futbol darslarini tashkil etishda motivatsion metodlardan foydalanish o‘quvchilarning darslarga faol qatnashishini ta‘minlaydi. Shu sababli futbol mashg‘ulotlarida zamonaviy motivatsion metodlarni qo‘llash masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammo hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Sport pedagogikasi va psixologiyasi sohasidagi ko‘plab tadqiqotchilar motivatsiyaning sport natijalariga ta‘sirini o‘rganganlar. Xususan, A.N. Leontev, L.S. Vigotskiy va D.B. Elkoninlarning ilmiy ishlanmalarida motivatsiya inson faoliyatining asosiy tarkibiy qismi sifatida izohlangan.

Sport faoliyatida motivatsion metodlarning samaradorligi bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, rag‘batlantirish, musobaqa usullari va individual yondashuv sportchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi. Futbol mashg‘ulotlarida trenerning kommunikativ mahorati ham sportchilarning psixologik tayyorgarligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, tezkor qaror qabul qilishi va jamoaviy

hamkorligini rivojlantiradi. Bu esa futbol darslarining samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot davomida pedagogik kuzatuv, savolnoma, suhbat va tajriba metodlaridan foydalanildi. Tajriba ishlari 14–16 yoshli yosh futbolchilar ishtirokida olib borildi. Tadqiqot ishtirokchilari nazorat va tajriba guruhlariga ajratildi.

Tajriba guruhida quyidagi motivatsion metodlar qo‘llanildi:

- rag‘batlantirish va maqtov metodlari;
- mini-musobaqalar tashkil etish;
- interaktiv o‘yinlardan foydalanish;
- individual yondashuv;
- jamoaviy hamkorlikka asoslangan mashqlar;
- sportchilarning shaxsiy natijalarini monitoring qilish.

Nazorat guruhida esa an’anaviy futbol mashg‘ulotlari olib borildi. Tadqiqot 3 oy davomida amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tajriba natijalari motivatsion metodlardan foydalanilgan guruhda mashg‘ulotlarga qatnashish faolligi sezilarli darajada oshganligini ko‘rsatdi. O‘quvchilarning futbolga bo‘lgan qiziqishi kuchaydi, texnik harakatlarni bajarish sifati yaxshilandi hamda jamoaviy o‘yin ko‘nikmalari rivojlandi.

Ayniqsa, mini-musobaqalar va rag‘batlantirish metodlari yosh futbolchilarning dars davomida faol bo‘lishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi. Mashg‘ulotlarda ijobiy psixologik muhit yaratilishi sportchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirdi.

Tadqiqot davomida quyidagi natijalar kuzatildi:

Ko‘rsatkichlar	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi
Mashg‘ulotga qatnashish faolligi	72%	91%
Texnik mashqlarni bajarish sifati	68%	87%
Jamoaviy hamkorlik darajasi	70%	89%
Motivatsiya darajasi	65%	93%

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, motivatsion metodlardan foydalanish futbol darslarining pedagogik samaradorligini oshiradi.

Xulosa. Futbol darslarida motivatsion metodlardan foydalanish yosh futbolchilarning jismoniy, texnik va psixologik tayyorgarligini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Rag‘batlantirish, interaktiv metodlar, musobaqa elementlari va individual yondashuv o‘quvchilarning futbolga bo‘lgan qiziqishini oshirib, mashg‘ulotlar samaradorligini ta’minlaydi. Tadqiqot natijalari motivatsion metodlardan muntazam foydalanish sportchilarning intizomi, faolligi va sport natijalarini yaxshilashini ko‘rsatdi. Shu sababli futbol darslarini tashkil etishda zamonaviy motivatsion texnologiyalarni keng qo‘llash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Leontev A.N. Faoliyat. Ong. Shaxs. – Moskva: Pedagogika, 1975.
2. Vigotskiy L.S. Pedagogik psixologiya asoslari. – Moskva, 1991.
3. Matveyev L.P. Sport mashg'ulotlari nazariyasi. – Moskva: Fizkultura i sport, 2008.
4. Kerimov F.A. Sport pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
5. Salomov R.S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati. – Toshkent, 2014.
6. Axmedov B.J. Futbol mashg'ulotlarini tashkil etish metodikasi. – Toshkent, 2020.
7. Ismoilov A.A. Yosh futbolchilar tayyorgarligi asoslari. – Toshkent, 2019.